

TAKEN

NADIA BABAZIA
RED STAR LINE MUSEUM

Het Red Star Line Museum vertelt een historisch verhaal, zo kunnen mensen die pas geëmigreerd zijn hun eigen verhaal er in een breder perspectief plaatsen. Ze ontdekken dat Antwerpen altijd al een stad van komen en gaan is geweest. Dat geeft solidariteit, kracht en erkenning. De verhalen in ons museum bieden hoop. Want migreren is helemaal niet zo gemakkelijk, er komt pijn bij kijken. Ook die verhalen willen we een plaats geven.

Alle goede dingen bestaan uit drie. Een oneliner die alleszins geldt voor de taakgebieden van het sociaal-cultureel werk. Ze zijn eenvoudig te vatten in drie veelbetekenende en krachtige woorden: verbeelden, verbinden, versterken. Verbinden gaat over samenbrengen, versterken over ondersteunen, verbeelden over een toekomst tekenen. De aanpak is holistisch: het ene kan niet zonder het andere, allen beïnvloeden ze elkaar. Daarom zijn sociaal-cultureel werkers zoveel tegelijk.

IEDEREEN IS ALTIJD (SAMEN) ONDERWEG

Nadia Babazia is publiekswerker in het Antwerpse Red Star Line Museum. Haar dagen zijn gevuld met verhalen van mensen en migratie. Ze vormen niet alleen de rode draad door het museum. Voor Nadia lag het engagement voor participatie en diversiteit ook aan de basis van haar studiekeuzes. Ze volgde opleidingen gezinssociologie en antropologie en deed voor haar komst naar het museum werkervaring op bij Ella vzw, het kenniscentrum voor gender en etniciteit. Vraag Nadia hoe ze haar dagtaak samenvat en ze antwoordt gedecideerd: "mensen samenbrengen".

Tien jaar geleden solliciteerde Nadia voor het project 'managers van diversiteit' bij het Red Star Line Museum. Pittig detail: het museum zelf bestond nog niet. Ze moest best wat rondkijken voor ze het gebouw op het toen nog bouwvallige eilandje vond. Ondertussen is het Red Star Line Museum een landmark geworden, niet alleen architecturaal, maar ook via de verhalen van migranten speelt het museum een prominente rol in de stad en daarbuiten. Nadia was betrokken van bij het prille begin. Ze zag en waardeert hoe het museum en de stad inspanningen leveren om mensen met een migratieachtergrond te bereiken en te betrekken. Het gaat daarbij niet alleen over historische, maar ook over recente migratie. Het is Nadia's taak om door projecten en samenwerkingen brede groepen Antwerpenaren uit te nodigen om zich tot het museum te verhouden. Het verhaal herkennen, eraan bijdragen en er zich welkom weten. Samen zetten ze een sterk narratief neer dat het Antwerps perspectief op migratie in het verleden, het heden en de toekomst verbeeldt en versterkt.

VERBEELDEN

In een museumcontext is het verbeeldende aspect van de sociaal-culturele opdracht ook letterlijk te nemen. Nadia tast mogelijkheden en manieren af om het hedendaags perspectief op migratie te visualiseren en uit te stallen in vitrines. Als sociaal-cultureel werker draagt ze daardoor ook bij aan de ontwikkeling van een hedendaagse visie op migratie in Antwerpen en daarbuiten. De letterlijke

verbeelding voor een tentoonstelling en het groepsproces in voorbereiding daarvan versterken elkaar, maar staan ook wel eens op gespannen voet. "Er zit een zekere spanning op de druk om een goed eindproduct voor een breed publiek af te leveren en het zoekende en aftastende van de soms breekbare verhalen die we samenbrengen. We vragen ons zelf regelmatig af of onze participatieve projecten wel altijd moeten eindigen in een tentoonstelling. Aan het einde van het proces komt altijd de vraag van de scenograaf om de verhalen zo bij te stellen dat ze in een kastje passen. En dat is niet altijd evident als je net met mensen de kwetsbare puzzel van hun doorleefde verhaal hebt gelegd."

VERBINDEN

Toch biedt net dat opentrekken ongeziene mogelijkheden om verbinding in diversiteit te realiseren. In een museum als het Red Star Line komt een zeer divers publiek langs, mensen die dagelijks met migratie in aanraking komen, maar veel meer nog mensen die zich bij migratie nauwelijks iets kunnen voorstellen. Het museum kan bijdragen tot een gedeeld migratieverhaal dat zelfs zo'n uiterst gemengd publiek verbindt. De letterlijke reishistoriek van mensen die een vaderland ruilen voor een toekomst, stimuleert emotionele herkenning en draagt bij aan een correct historisch perspectief van complexe diversiteitsvraagstukken. "Met een breed publiek kan je ontmoetingen faciliteren tussen mensen die denken dat ze heel verschillend zijn, maar waarschijnlijk heel veel gemeen hebben."

Er is naast de connectie met het publiek ook de belangrijke verbinding met groepen van mensen met een migratieachtergrond. Puur vanuit individueel werken zijn die vaak heel moeilijk te bereiken, samenwerking met doelgroepspecifieke organisaties is aangewezen. In die partnerschappen kan verbinding heel wat verschillende vormen aannemen, maar nagenoeg altijd gaat het over vertrouwen. "Ik heb bijvoorbeeld samengewerkt met Joba, een organisatie die ondersteuning biedt voor jongeren in moeilijke thuissituaties en die ook niet-begeleide minderjarige asielzoekers bijstaat. Een vaste begeleidster kent de jongeren, heeft hun vertrouwen en faciliteert de verbinding met die groep." Nadia's opdracht krijgt dan een andere dimensie. "Dan is mijn job vooral die jongeren onthalen, hen welkom heten en op hun gemak stellen. Mensen oprecht verwelkomen en zorgen voor een koekske is een absoluut onderschat aspect van mijn job. Het onthaal is cruciaal als je met mensen wil kunnen landen. Ik merk dagelijks hoe belangrijk het is om daar tijd voor te maken."

Een warm onthaal en tijd en ruimte om te vertellen stimuleren het proces dat uit ieders verhaal iets waardevol naar boven haalt. "De groepsprocessen waarin mensen hun verhaal vertellen werken niet alleen verbindend, maar geven ook betekenis." Om die intensieve activiteiten op te zetten werkt Nadia vooral vindplaatsgericht, ze gaat altijd proactief naar mensen of organisaties toe. WhatsApp blijkt een goede manier om de gewonnen contacten ook levend te houden.

VERSTERKEN

Doorheen een groepsproces zet Nadia in op de verbinding tussen mensen onderling maar ook met zichzelf. Haar persoonlijke inzet is hierbij cruciaal. Eens een groep loskomt van de persoonlijke verbinding met de procesbegeleider en met elkaar, start het versterkende traject echt. Gaandeweg ontstaat het verhaal dat een plek krijgt in het brede perspectief van het museum.

“Een museum is voor de meeste mensen met wie ik werk ver van hun bed, dus de projecten krijgen snel het label “met Nadia”. Dat is oké, want het gaat vaak om heel persoonlijke dingen, maar het is naderhand wel balanceren om dat opnieuw open te breken. Samenwerken met mensen vertrekt vanuit het heel intuïtieve bijeen puzzelen van hun verhaal en zoeken naar een win-winsituatie. Hierbij moet ik echt authentieke betrokkenheid tonen. Het moment dat die puzzel valt, word ik bijna overbodig. Omdat mensen dan echt betrokken zijn geraakt.”

Die betrokkenheid kan verschillende vormen aannemen. “Ik wil niet dat de samenwerking stopt bij de uitnodiging voor de opening – uiteraard zijn ze daar welkom. Hun verhalen staan hier dan te blinken en zij zijn doorgaans ook zelf trots aan het vertellen. Dan zie je ze mensen rondleiden en lopen ze vlug naar boven om nog een foto te maken, daaraan voel je echt: “ze voelen zich hier thuis”. Maar mijn vraag blijft: wat kunnen we nog samendoen? Gids worden misschien? Ik hoop ook dat het verhaalproces zelf echt versterkend is geweest. Dat het meer is dan: “ik geef iets en dat is het dan”.”

Nadia blijft zich bij dat alles heel erg bewust van de gevoeligheid van haar opdracht. Mensen die vluchten hebben hun verhaal al zo vaak moeten doen, een zoveelste keer is geen evidentie. “Verhalen zijn nooit neutraal en je haalt bij mensen heel wat naar boven. Daarom wil ik dat ook zo goed mogelijk doen. Dat bedoel ik met versterken. Het is heel belangrijk dat je niet iets hebt opengetrokken waarvan je niet meer weet hoe het dicht moet. Daar moet je zorgzaam mee omspringen.”